

PLAN

Verksamhetsplan 2021

Energicentrum Gotland

Fastställt av Välj ett objekt
Framtagen av Välj ett objekt
Datum [Beslut/Publiceringsdatum]
Gäller 20xx-20xx
Ärendenr RS 20xx/xxxx
Version [1.0]

Region Gotland

Besöksadress Visborgsallén 19

Postadress SE-621 81 Visby

Telefon +46 (0)498 26 90 00

E-post regiongotland@gotland.se

Org nr 212000-0803

Webbplats www.gotland.se

Innehåll

1. Inledning och bakgrund	3
2. Nulägesspaning	4
3. Ändamål och verksamhetsområden	5
4. Strategiskt fokus	5
4.1 Mobilitet.....	5
4.2 Egenproduktion och energigemenskaper	5
4.3 Kommunikation och folkbildning	5
4.4 Lagring och flexibilitet	6
5. Långsiktiga mål	6
5.1 Vision	6
5.2 Effektmål	6
5.3 Projekt mål för året.....	6
6. Målgrupper	7
6.1 Primära	7
6.2 Sekundära:.....	7
7. Övergripande aktivitetsplan	8
7.1 Q1 2021.....	8
7.2 Q2 2021.....	8
7.3 Q3 2021.....	8
7.4 Q4 2021.....	8
7.5 Löpande under året:	9
8. Styrgrupp.....	10
8.1 Gruppens syfte och mandat	10
8.2 Styrgruppens representanter	10
9. Bemanning.....	10
10. Verksamhetsplatser.....	111
11. Finansiering	111

1. Inledning och bakgrund

2016 beslutades att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser. Utsläpp från verksamheter inom Sveriges gränser ska då vara minst 85 procent lägre än 1990. Som en del i att uppnå målsättningarna har Energimyndigheten fått i uppdrag av regeringen att möjliggöra för att Gotland ska vara ett pilotområde som går före i omställningen till ett hållbart energisystem. Även den regionala utvecklingsstrategin "Vårt Gotland 2040" samt länets energi- och klimatstrategi "Tillsammans mot 2030" anger som mål att Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen.

Gotland har förutsättningarna för att ställa om till ett hållbart energisystem och därmed bli en pilot som visar att det går att nå de energi- och klimatpolitiska målen. Gotland har sin styrka i goda förutsättningar för produktion av förnybar energi, ett starkt entreprenörsdriv och engagerade medborgare och organisationer. Överföringskapacitet och lagring är frågor som är fortsatt viktiga för att det gotländska energisystemet skall vara robust och flexibelt. Nyckeln till framgångsrik omställning ligger i ett nära och långsiktigt samarbete mellan alla som är aktiva och verkar på Gotland, såväl besökare, boende, föreningar, företag och offentliga organisationer.

En färdplan för Energipilot Gotland har tagits fram av Energimyndigheten och genomförandet av färdplanen ska stärka Gotlands kapacitet att nå målen tidigare än övriga Sverige. Energicentrum Gotland ingår som en av åtgärderna i denna. I länets energi- och klimatstrategi beskrivs också behovet och etableringen av Energicentrum Gotland.

Region Gotland, i samarbete med alla berörda aktörer på Gotland, utarbetar i skrivande stund genomförandeprogram för att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin och energi- och klimatstrategin. Energicentrum kommer utgöra en aktiv del att stötta genomförande hos allmänhet och företag på ön.

2. Nulägesspaning

"Gotland befinner sig vid en tipping point." Det är en känsla förmedlad av många personer med intresse kring energiomställningen på Gotland som ser att medvetenhet och viljan att agera har växt de senaste fem åren. Huruvida det är sant för öns samlade näringsliv och allmänhet är en central fråga som måste undersökas och förstås. Det är vitalt för att rikta kommunikation och andra insatser rätt.

Forskningen knuten till förstudien "Lokal marknad i energiomställningen" som genomfördes av Energicentrum 2020 gör tydligt gällande att energiomställningen i hög grad är en social process. Där belyses också att en mellanaktör som Energicentrum Gotland har en roll att fylla på framför allt tre sätt;

1. genom att initialt hjälpa till att koordinera och skapa samstämmighet mellan olika aktörer kring riktlinjer, mål och prioriteringar,
2. genom att skapa stöd, kontakter och partnerskap och
3. genom att skapa platser och möten för kapacitetsuppbyggnad och utbyte av erfarenheter.

Tydligt är att det finns en regionalpolitisk enighet för att en omställning till ett hållbart samhälle är prioriterat för Gotland. Det faktum att Region Gotland väljer att föra fram ett tredje styrkeområde benämnt "Näringslivets energiomställning" i tillägg till Besöksnäring och Mat- och livsmedelsproduktion, är ett tydligt uttryck för detta. Under 2020 erkände även Regionfullmäktige status *klimatnödläge* för Gotland.

Regeringsuppdraget Energipilot Gotland genomförde 2020 ett s k Högnivåmöte under Energimyndighetens ledning (och ett ytterligare i mars 2021. Vidare annonserades i december 2020 Energipilotutlysningen där medel för energiomställningsprojekt fokuserade på transporter ställs till förfogande. Utöver ovanstående fortgår en dialog kring hur Gotlands insatser inom energiomställningen ska få ett tydligare sammanhang, och tydligare stöd, nationellt.

Inom EU märks en stor aktivitet kring det som kallas EGD (European Green Deal). Den resulterar i planer och utlysningar för att ytterligare främja en grön omställning. Ett särskilt område som uppmärksammas är vätgas där EU har som målsättning att 13% av Europas energibehov ska komma från det energislaget år 2050.

Det råder fortsatt en oklarhet kring vilka regeländringar, och hur de ska omsättas i praktiken, som blir utkomsten av det förslag som under senare delen av 2020 utarbetats av Energimarknadsinspektionen. Tillåtande regelverk, givna förutsättningar och en öppenhet för nya lösningar är fundamentalt för att Gotland skall kunna arbeta accelererat med omställningen mot ett 100% förnybart energisystem.

3. Ändamål och verksamhetsområden

Syfte: Energicentrum Gotland ska inspirera och öka gotlänningarnas kunskaper kring hållbara energisystem.

Mål: Det ska leda till engagemang och vilja att investera i och ställa om till ett hållbart energisamhälle.

Hur:

- Energicentrum Gotland ska agera som en kommunikationscentral och visa gotlänningarna att det händer saker inom energiomställningen på Gotland och genom det sprida goda lokala exempel från omställningen som kan inspirera och vägleda.
- För att uppnå en energieffektivisering på Gotland ska Energicentrum Gotland erbjuda kostnadsfri och opartisk energi- och klimatrådgivning för den enskilde individen och till små och medelstora företag. Syftet med rådgivningen är att minska vårt energiberoende och gotlänningarnas klimatpåverkan.
- Energicentrum skall även coacha externa initiativ till projektmedel när det är relevant. Det innebär praktiskt att vägleda till rätt utlysningar, sammanföra partners och vara ett stöd i ansökans utformning.
- Projekt i egen regi är relevanta inom områden som syftar till att skapa breda förutsättningar för Gotlands energiomställning.

Verksamheten skall i alla led beakta miljö och klimat i sina egna val och åtaganden.

4. Strategiskt fokus

För att hitta rätt i samspelet med andra aktörer och för att bibehålla ett fokus i Energicentrum Gotlands arbete, väljer vi att kanalisera våra initiativ inom fyra områden. Där är ambitionen att agera som ett nav mot omgivande målgrupper och intressenter för att framför allt skapa förutsättningar för andra att agera.

4.1 Mobilitet

Energicentrum Gotland ska verka som ett nav inom mobilitet som syftar till att driva frågor kring hållbart resande och ett fossilfritt transportsystem på Gotland. I perspektiv till redan genomförda insatser på Gotland är avsikten här att fortsätta det arbetet men i än högre grad skapa aktiv delaktighet från allmänhet och företag.

4.2 Egenproduktion och energigemenskaper

Det här navet ska fungera som en informationscentral med rådgivningen som tydlig beståndsdel. Den klara målsättningen är att öka de enskilda investeringarna i egenproduktion, energieffektivisering och även skapa förutsättningar för områdesbreda lösningar där allmänhet och företag på en viss plats går samman och blir prosumenter. Det senare innefattar förmåga att kartlägga, analysera och visualisera nya lösningar.

4.3 Kommunikation och folkbildning

För att energiomställningen ska få ökat momentum är det viktigt att det finns kommunikation som matchar de olika faserna som Gotlands energiomställning befinner sig i. Även här är ett helhetsgrepp centralt och att insatserna inom information, utbildning och dialog hela tiden anpassas. Därför behövs regelbunden mätning och uppföljning för att förstå målgruppens behov och kunna kommunicera Gotlands utveckling.

4.4 Lagring och flexibilitet

Inom lagring och flexibilitet ryms många systemfrågor och kopplingar till det regionala nätet. Här handlar det i hög grad om teknisk analys om vad som är framkomliga vägar och eventuellt identifiera ett stegvis förfarande. Inom det här navet finns också en stark ambition att bidra till att vi får fram ett antal demoprojekt för att öka kunskapen om framkomliga vägar.

5. Långsiktiga mål

5.1 Vision

2040 har Energicentrum Gotland inspirerat och coachat Gotland till att ha investerat i och ställt om till ett förnybart energisamhälle.

5.2 Effektmål

Gotland ska nå de nationella energi- och klimatpolitiska målen tidigare än övriga Sverige.

- 2040 har Gotland ett energisystem baserat på förnybar energi.
- 2040 har Gotland etablerat minst 50 energigemenskaper.

5.3 Projekt mål för året

Mål	KPI:er (Nyckeltal)
Fastställa Gotlands nuläge i fråga om medvetenhet, inställning och agerande rörande Gotlands energiomställning och kännedom om Energicentrum Gotland.	Genomföra en tillförlitlig undersökning hos gotlänningarna. (Gotlandsbarometern?)
Skapa förutsättningar för innovativa projekt med internationell höjd som bidrar till stor uppmärksamhet kring Gotlands energiomställning och skapar stolthet hos gotlänningarna.	Starta upp minst ett flaggskeppsprojekt.
Etablera ett mobilitetsnav som ska vara ett kompetens- och projektcentrum som inspirerar till ett hållbart resande och ett fossilfritt transportsystem på Gotland.	Minst tre projekt startas upp inom området mobilitet. (Exempelvis självkörande landsortsbussar, skapa kapacitet för biogaskonvertering av bilar)
Skapa ett tekniskt och juridiskt stärkande underlag för energigemenskaper på Gotland. Underlaget kommer belysa förutsättningar och behov gentemot regionalt nät och nationellt regelverk.	Färdigt underlag inom 30 juni.
Konkretisera energiomställningen och ta ned de stora frågorna på individnivå och förena gotlänningarna.	Ta fram ett kommunikativt koncept/aktivitet.
Etablera en långsiktig relation med socknar och bostadsrättsföreningar på Gotland.	Kommunikation som leder till minst åtta energikartläggningar och konkreta åtgärdsförslag.

Skapa en digital informationsplattform.	Lansering av hemsida under våren.
Ge projektstöd i form av coaching och vara uppdaterade på utlysningar.	Stötta minst tio projektansökningar under året.

6. Målgrupper

6.1 Primära

- Gotländska hushåll och deltidsboende
- Små och medelstora företag på Gotland
- Organisationer och föreningar på Gotland
- Nätverk av individer, communities

6.2 Sekundära:

- Gotländska barn och ungdomar, en viktig påverkansgrupp (mot föräldrar) nu och representerar nästa generation
- Intressenter till gotländska energiomställningen (t ex nationella påverkansgrupper och myndigheter, möjliga leverantörer och finansörer m fl.).

7. Övergripande aktivitetsplan

Under 2021 har vi som ambition att medverka på ett flertal gotländska evenemang och uppmärksamma olika temadagar som är kopplade till vår verksamhet. Vi planerar också att genomföra ett antal frukostmöten och arrangera olika seminarier/webbinarier. Under våren lanseras vår hemsida och vi jobbar kontinuerligt med vår sociala medie strategi och contentplan. En idé om att genomföra en folkbildningskampanj/aktivitet ligger också med i planeringen. Med anledning av Covid-19 får vi avvakta och se vilka aktiviteter som är möjliga att genomföra.

7.1 Q1 2021

- Brevutskick (januari) till BRF:er
- Webinarier (fyra måndagar i februari) om solceller, kostnadsfria för alla gotlänningar
- Earth hour (27 mars), en aktivitet/produkt kopplad till gotlänningen
- Gotländska företagen, framtagande av kommunikation/aktiviteter/upplägg kring hur vi kommunicerar/jobbar mot/med företagarna på Gotland

7.2 Q2 2021

- Lansering hemsida
- Lansering ”Gotlandsbarometern”
- Cykelns dag (3 juni), uppmärksammas i våra sociala kanaler
- European Youth Energy Day (22 juni), (EU Sustainable Energy Week), aktivitet i samarbete med exempelvis Fenomenalen

7.3 Q3 2021

- Almedalsveckan (4–11 juli), genomföra ”Det fenomenala framtidshoppet”, ett lekfullt inslag i samarbete med Fenomenalen där vi får varje partiledare att hoppa och svara på frågan vad de ska göra i energiomställningen. Medarbetare från Energicentrum Gotland deltar i olika paneler i andras programpunkter (måndag-mån-tis), genomföra egna informationsevent för gotlänningen (onsdag).
- Folkbildningskampanj/aktivitet
- Skördefestivalen (5–6 september), marknadsplats med olika aktiviteter
- Trafikantveckan (16–22 september), ambition att få in en programpunkt
- Energiexpo (9–10 september, skolungdomar och 11 september, allmänheten), uppmärksammas i sociala kanaler
- ”Gotlandsmodellen”, framtagning av kommunikation och spridning av underlag

7.4 Q4 2021

- Samåkningsdagen (4 oktober), uppmärksammas i våra sociala kanaler
- Företagardagen (oktober), plats på scen med fokus på temat FN:s globala mål
- Gotlands energidialog (oktober), aktiv del i programmet

- FN:s klimatkonferens, COP 26, (1–12 november i Glasgow), vi tar ned de stora frågorna och gör en koppling mellan de globala målen och Gotland. Studiosändningar på Gotland och Patrick Dahl på plats i Glasgow. Tydliga mål och agenda med aktiviteten.
- Studio 92 (92 möjligheter), vi medverkar i programmet på temat energi
- Gotlands energidialog (oktober), aktiv del i programmet

7.5 Löpande under året:

- Sociala medier, enligt framtagna sociala medier strategi och contentplan.
- Nyhetsbrev

8. Styrgrupp

Energicentrum Gotlands styrgrupp har en bred förankring, som väl representerar det gotländska perspektivet och som har förmåga att styra mot det nationella målet om att Gotland går före övriga Sverige genom accelererad omställning. Styrgruppen förväntas mötas ca 4–6 gånger per år.

8.1 Gruppens syfte och mandat

- Ge verksamhet/verksamhetsledare stöd och riktning
- Säkerställa breda perspektiv i beslut
- Signalvärde – vi gör det tillsammans
- Godkänna verksamhetsplan
- Ekonomiska beslut inom basfinansiering
- Vid behov prioritera projektansökningar

8.2 Styrgruppens representanter

- Tillväxt Gotland
- GUBIS
- LRF
- GEAB
- Länsstyrelsen
- Energimyndigheten
- Uppsala universitet/Campus Gotland
- Region Gotland (ordförande)
- Medborgarstol (representant från gotländska allmänheten väljs in på ett år)

9. Bemanning

Bemanning i början på året kommer att vara enligt följande:

- Verksamhetsledare 100%
 - Patrick Dahl
- Energi- och klimatrådgivare (privatpersoner) 100%
 - Anna Bäckstäde
- Energicoach (företag) 100% (till och med 31/5)
 - Magnus Jennerholm
- Kommunikationsansvarig 100%
 - Vakant
- Teknisk projektledare 100%
 - Vakant

10. Verksamhetsplatser

Energicentrum Gotland ska samverka och inspirera, samlar och driva, rådgivning och upplevas tillgängligt av allmänhet och företag. För att uppnå det kommer Energicentrum Gotland sträva efter aktiv närvaro både fysiskt och digitalt. När det gäller Energicentrum Gotlands placering är bedömningen att graden av samverkan med andra aktörer och tillgängligheten för bred allmänhet och besökare gör centrala Visby till den bästa placeringen. Utvärdering av tillgängliga alternativ görs under januari/februari 2021.

När det gäller den fortlöpande verksamheten är det oerhört viktigt att Energicentrum Gotland är tillgängligt och närvarande över hela ön. Alla möten som hålls i nätverk eller av informationskaraktär till allmänheten kommer att ske i befintliga lokaler (t ex bygdegårdar) runtom på ön. Dialog förs även för att etablera en stol åt Energicentrum Gotland i Slite, på Lövsta och södra Gotland där vi kommer erbjuda återkommande närvaro och möjlighet att boka möten med Energicentrum Gotlands personal.

11. Finansiering

I november 2020 beslutade regionfullmäktige följande:

Budgetmedel för permanentning av Energicentrum Gotland tillförs regionstyrelsen från och med 2021.

Syfte med basfinansieringen på 3,5 miljoner kr per år, som i huvudsak avser personella resurser är:

- Att kunna tillhandahålla Gotlands allmänhet och omvärlden med information och kommunikation kring Gotlands energiomställning. Via webbsida, närvaro (kontor) och möten.
- Att kunna med personella insatser vara drivande, stödjande och sammankopplande i Gotlandsbaserade energiomställningsinitiativ.
- Att vara en naturlig kontaktpunkt mot parter som kan medverka till Gotlands energiomställning såsom relevanta EU-parter, företag, akademien m.fl.
- Skapa fortlöpande projektansökningar för att accelerera arbetet.